

مشخصات کلی، برنامه و سرفصل دروس کارشناسی ارشد گرایش

تاریخ ایران باستان

دانشگاه اصفهان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

گروه تاریخ و ایران شناسی

اسفندماه ۱۳۹۵

دانشگاه اصفهان

دستورالعمل تهیه گزارش توجیهی برای ایجاد رشته های جدید در دانشگاه ها

مصوب جلسه ۴۰۹ مورخ ۱۳۷۹/۱۲/۱۴ شورای عالی برنامه ریزی

دانشگاه: اصفهان

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی

گروه: تاریخ و ایران شناسی

۱- مشخصات کلی

- عنوان رشته: تاریخ
- گرایش: تاریخ ایران باستان
- دوره تحصیلی: کارشناسی ارشد
- بین رشته ای (نام رشته ها)
- چند رشته ای (نام رشته ها)
- میزان همپوشانی رشته با سایر رشته های مشابه (تعداد واحد مشترک): ۴۰٪
- زمینه تخصصی دانشجوی برای ورود به رشته: تاریخ، باستان شناسی، ایران شناسی، فرهنگ و زبان های باستانی
- امکان جذب دانشجوی خارجی: بله

۲- گزارش توجیهی ایجاد رشته درخواست شده:

۲-۱. تبیین رشته و هدف آن.

واژه ایران برگرفته از نام اقوام مهاجر آریایی است که در هزاره دوم پیش از میلاد به فلات پهناوری که به نام ایشان خوانده شد، کوچیدند. آریاها این سرزمین را به یک مفهوم وطن سیاسی تبدیل کردند که با مشخصات و ممیزاتی چون نژاد، زبان، دین و فرهنگ ایرانی هویت یافت و در تقابل با عناصر غیر ایرانی فهمیده شد. بنابراین حاصل تلاش مردمی که برای هزاره ها در این گستره جغرافیایی می زیستند، با نام ایران موجودیت و هویت یافته و با عنوان فرهنگ و تمدن ایرانی در عرصه جهانی متمایز گشته است. موقعیت استراتژیک جغرافیایی تمدن ایران به همراه ایده هایی که در بطن آن وجود داشت، سبب شد که در طی سیزده سده (۶ق.م-۷م)، تأثیر بسیاری بر شرق و غرب دنیای شناخته شده آن روزگار بگذارد. این تأثیرگذاری سبب شکوفایی سایر تمدن ها شد و توانست سنت های قدرتمند فرهنگی و تمدنی خاص ایجاد کند. این تمدن به درجه ای از عظمت و کمال و پهناوری رسید که آگاهی از همه جنبه های آن و احاطه بر همه ابعاد آن کاری بس دشوار است. تمدن ایران پیش از اسلام میراث مشترک مردم و سرزمین هایی است که در بنای تمدن های نخستین بشر همگام شدند و در ساخت و شکوفایی تمدن بشری ایفای نقش کردند. توانمندی درونی این تمدن غنی، علی رغم مشکلاتی که در جهان معاصر به واسطه عوامل داخلی و خارجی بدان دچار شده، دارای ابداعات و اختراعات در علوم گوناگون بوده است.

تمدن ایران پیش از اسلام را می توان حاصل دو جنبه دانست:

۱. این فرهنگ و تمدن توسط خود ایرانیان پدید آمد و در پرتو ابتکار ایرانیان گسترش یافت و سرزمین های شناخته شده آن روزگار از هند تا مصر باستان را در نوردید.
  ۲. تمدن ایران حاصل تلاش های ایرانیان و میراث به جای مانده از تمدن های پیش از ایرانیان، نظیر آشور، بابل و ایلام بود که به دست ایرانیان توسعه و تکامل یافت و در قالب میراثی جهانی به تکامل تمدن بشری یاری رساند. مطالعه و پژوهش بر روی تاریخ، فرهنگ و تمدن ایران باستان، خود یک علم است و همانند هر علمی ویژگی های خاص خود را دارد. شاید مهم ترین این ویژگی ها آن باشد که تاریخ ایران پیش از اسلام از سویی با تمام تاریخ ایران به طور کلی و از سویی با تمامی تاریخ فرهنگ و تمدن بشری پیوستگی نزدیک دارد.
- با توجه به اهمیت تبیین مبانی تاریخ تمدن ایران پیش از اسلام در جهان معاصر و تقویت روحیه خود باوری و علاقه مندی دانش پژوهان جوان برای شناخت مبانی این تمدن، به ویژه فارغ التحصیلان دیگر رشته ها که در سال های اخیر تمایل

شان برای ادامه تحصیل درحوزه های علوم انسانی به ویژه تاریخ در مقاطع تحصیلات تکمیلی بیشتر شده است، دایر کردن این رشته ها در مقاطع تحصیلات تکمیلی از اولویت های مهم آموزشی و پژوهشی دانشگاه ها می باشد. آنچه در قالب اهداف مد نظر هستند، عبارت اند از:

- ۱ توانایی تشخیص ریشه ها، مؤلفه ها و نحوه شکل گیری هویت ایرانی به عنوان زمینه و بستر هویت اسلامی- ایرانی
- ۲ نگاه انتقادی روشمند و مبتنی بر باورها و ارزش های بومی
- ۳ افزایش یافته های علمی موجود در زمینه تاریخ ایران باستان
- ۴ آگاهی لازم برای پژوهش در زمینه تاریخ ایران باستان برای جلوگیری از تحریف تاریخ ایران توسط بیگانگان
- ۵ کسب مهارت لازم برای آموزش در زمینه تاریخ ایران باستان متناسب با مقطع تحصیلی خود
- ۶ توانایی شناسایی و مطالعه در آثار باستانی و میراث ایرانی برای جلوگیری از تاراج آثار ملی توسط بیگانگان

۲-۲. توانمندی و مهارت های دانش آموختگان رشته.

- ۱ تربیت پژوهشگر جهت همکاری با سازمان ها و نهادهای متولی امور تاریخ ایران باستان مانند موزه ها، سازمان میراث فرهنگی، بخش های تولیدی سازمان صداوسیما
- ۲ تربیت مدرس در حیطه های مختلف مربوط به تاریخ و تمدن ایران باستان مانند بنیاد ایران شناسی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و دیگر مراکز آموزشی
- ۳ پژوهش در حیطه های مختلف مربوط به تاریخ و تمدن ایران باستان مانند دائرة المعارف بزرگ اسلامی، فرهنگستان علوم، مرکز اسناد ملی و دیگر مراکز علمی و اسنادی
- ۴ پژوهشگر سازمان ها و نهادهای دارای ارتباط با مباحث تاریخ ایران باستان مانند معاونت فرهنگی استانداری ها، رایزنی های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و سازمان های منطقه ای و جهانی

۵ دستیاری و مربی آموزشی در مطالعات محوطه‌های متعدد باستانی و باستان شناسی ایران مانند تپه گیان، تپه سیلک، شهر سوخته و دیگر محوطه‌های باستانی

۶ مدیریت در شناخت و حفظ میراث فرهنگی ایران به منظور نجات آن‌ها از خطر فراموشی و نابودی و نیز خارج کردن آن‌ها از سلطه بیگانگان و بومی‌سازی دانش ایرانی

۲-۳. زمینه‌های پژوهشی رشته درخواست شده.

مطالعه منابع علمی موجود و نیز تجربه دیگر دانشگاه‌ها نشان می‌دهد که تحقق اهداف آموزشی نیازمند پرداختن به حیطه‌های پژوهشی زیر است:

۱ آگاهی‌های مرتبط با تاریخ تمدن همسایگان و ملل هم‌جوار: تاریخ تمدن‌های باستانی میان‌رودان، تاریخ تمدن‌های باستانی آسیای غربی، تاریخ و تمدن ایران باستان

۲ نگاه انتقادی روشمند و مبتنی بر باورها و ارزش‌های بومی: مباحث نظری تاریخ، مباحث نظری تمدن ایران باستان

۳ افزایش توان درک یافته‌های علمی موجود در کتیبه‌ها: خواندن زبان‌ها و خطوط ایران باستان

۴ آگاهی لازم برای دستیاری پژوهش در زمینه تاریخ و تمدن ایران باستان: روش تحقیق، مهارت‌های مربوط به تقویم، مهارت‌های مربوط به نقشه، مهارت‌های مربوط به بایگانی و آرشیو

۵ آگاهی در زمینه تاریخ روابط خارجی: روابط با یونان و روم، روابط با هند، روابط با اعراب

۶ آثار باقی‌مانده ایران باستان: کاوش‌های باستان‌شناختی، آثار باستانی

۷ در زمینه تاریخ اجتماعی- اقتصادی: تاریخ اجتماعی ایران باستان، تاریخ اقتصادی ایران باستان، تاریخ علوم و فنون

۸ دانش تاریخی در اساطیر و حماسه ایران باستان: تاریخ اساطیری، تاریخ حماسی

۲-۴. میزان هماهنگی رشته با برنامه پنج ساله و مأموریت‌های گروه آموزشی و دانشگاه.

ویژگی‌های عمومی این برنامه چنین است:

۱. رعایت مفاد کلیه سیاست‌ها و ضوابط عمومی مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی و وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

۲. برخورداری از سه رویکرد بومی سازی، غنی سازی و روزآمدسازی دروس علوم انسانی
۳. اهتمام ویژه به افزایش و کارآمدی اندوخته های علمی و مهارت های دانشجویان و توانمندسازی آن ها برای فهم انتقادی و بازنمایی مباحث تاریخ ایران باستان متناسب با مقطع کارشناسی ارشد
۴. پرهیز از نگاه واگرا و گسسته و تقویت نگاه همگرا و جامع به مباحث تاریخ ایران باستان متناسب با مقطع کارشناسی ارشد
۵. در نظر گرفتن تجربیات آموزش تاریخ ایران باستان در کشور
۶. در نظر گرفتن عناوین و سرفصل های دروس رشته تاریخ ایران باستان در دانشگاه های معتبر جهان
۷. پیش بینی های لازم برای تداوم رشته در قالب رشته ها و گرایش های تخصصی در مقطع دکتری
۸. لزوم بهره گیری ظرفیت، توانایی ها و دستاوردهای این رشته در مطالعات باستان شناسی تاریخ ایران

۲-۵. میزان هماهنگی با سند چشم انداز بیست ساله، نقشه جامع علمی کشور و سند توسعه استان.

رشته تاریخ بر اساس سند چشم انداز بیست ساله، موظف به راه اندازی رشته تاریخ ایران باستان می باشد که در این راستا راه اندازی این رشته یکی از مراحل تحقق برنامه است.

۲-۶. ضرورت ایجاد رشته برای پاسخگویی به نیاز های بازار کار منطقه ای و ملی.

تربیت دانش آموختگانی که با اندوخته ای درخور از آگاهی های مرتبط با تاریخ ایران باستان و با نگاهی انتقادی، روشمند و مبتنی بر باورها و ارزش های بومی، توان فهم یافته های علمی موجود درباره تاریخ ایران باستان را داشته باشند و از آگاهی و مهارت لازم برای پژوهش و آموزش متناسب با مقطع تحصیلی خود در این زمینه برخوردار باشند.

۲-۷. وضعیت رشته در دانشگاه های منطقه، کشور و خارج از کشور.

در سطح ملی در مقطع دکترا تنها یک دانشگاه، دانشجوی می پذیرد و در سطح کارشناسی ارشد تنها دانشگاه های مادر ایران نظیر دانشگاه تهران، دانشگاه شهید بهشتی و دانشگاه فردوسی مشهد فعال هستند. بر این اساس، تأسیس این رشته هم گام با دیگر حوزه های پژوهشی تاریخ احساس می شود. افزون بر این که دانشگاه اصفهان جزء دانشگاه های مادر در سطح ملی و فرا ملی محسوب می شود. متأسفانه در سال های اخیر به دلیل عدم اقبال به این حوزه پژوهشی در ایران، کشورهای غربی

سرمایه‌گذاری عظیمی در جهت جذب دانشجوی و پژوهشگر به عمل آورده‌اند. دانشگاه‌های کشورهای فرانسه (سوربن پاریس ۱، پاریس ۱۰ نانتر)، آلمان (گوتینگن)، انگلیس (سواز لندن)، ایتالیا (لاسپینزا، ناپل)، هلند (لیدن)، آمریکا (کالیفرنیا، انستیتو شرقی دانشگاه شیکاگو) و حتی ژاپن (توکیو) دانشجویان بسیاری را از ایران جذب کرده و مشغول پژوهش در این حوزه مطالعاتی و ارتقاء کیفی سطح دانشگاه‌های خویش هستند. در عین حال فراموش نکنیم که در این حوزه پژوهشی مهم که بیش از ۲۰۰۰ سال از تاریخ ایران را در خود جای داده است، مجله‌ای علمی-پژوهشی به صورت اختصاصی از سوی دانشگاه‌های سراسر کشور چاپ و منتشر نمی‌شود (مقایسه کنید با بیش از ۲۰ عنوان مجله پژوهشی ایران‌شناسی در خارج از کشور) و دانشگاه اصفهان می‌تواند در این زمینه نقشی پیشرو را ایفا نماید.

۲-۸. میزان همگامی با تحولات علمی در سطح ملی و بین‌المللی.

هرچند مراکز پژوهشی در زمینه تاریخ و فرهنگ ایران باستان در کشورهایی مانند فرانسه، آلمان، انگلستان و... وجود دارد و ایران‌شناسان بنامی مانند پی‌یر بریان، ریکا گیزلن، فیلیپ هویزه، یوزف ویسهوفر و ... پژوهش‌های زیادی در این حوزه مطالعاتی در سال‌های اخیر انجام داده‌اند، ولی نباید فراموش کرد که تأکید این پژوهشگران گسترش شرق‌شناسی در راستای اهداف کشورهای غربی است. تأسیس این رشته می‌تواند بانی پرورش پژوهشگران بومی و ایرانی شده تا پژوهش‌های ایران باستان را که در سال‌های اخیر منحصر به اروپاییان با جهت‌گیری‌های خاص و گاه انحرافی است، کنترل نموده، با آن‌ها مقابله نماید.

کمیته برنامه‌ریزی درسی

گروه تاریخ و ایران‌شناسی

جدول ۱: اعضای هیأت علمی تمام وقت رسمی و پیمانی گروه درخواست کننده تاریخ ایران باستان

وضعیت استخدامی	مرتبه دانشگاهی	اطلاعات مربوط به آخرین مدرک و رشته تحصیلی				نام و نام خانوادگی کادر هیأت علمی موجود	ردیف
		رشته تحصیلی (تخصص)	محل اخذ (کشور)	سال اخذ	مدرک تحصیلی		
رسمی	استاد	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۷۸	دکتر	اصغر منتظرالقائم	۱
رسمی	استاد	تاریخ ایران	ایران	۱۳۸۲	دکتر	علی اکبر کجباف	۲
رسمی آزمایشی	استادیار	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۸۹	دکتر	علی اکبر عباسی	۳
رسمی	استاد	تاریخ ایران	انگلستان	۱۳۷۹	دکتر	مرتضی نورائی	۴
رسمی	استاد	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۷۹	دکتر	محمد علی چلونگر	۵
رسمی	استاد	تاریخ ایران	ایران	۱۳۷۹	دکتر	مرتضی دهقان‌نژاد	۶
رسمی (بازنشسته)	استاد	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۷۹	دکتر	سید اصغر محمودآبادی	۷
رسمی	دانشیار	تاریخ ایران	ایران	۱۳۸۲	دکتر	ابوالحسن فیاض‌انوش	۸
رسمی	استاد	تاریخ ایران	ایران	۱۳۷۸	دکتر	فریدون اله‌یاری	۹
رسمی	دانشیار	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۷۸	دکتر	اصغر فروغی‌ابری	۱۰
رسمی	دانشیار	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۸۴	دکتر	مصطفی پیرمردیان	۱۱
پیمانی	استادیار	تاریخ ایران	ایران	۱۳۹۰	دکتر	سید مسعود سید بنکدار	۱۲
رسمی آزمایشی	دانشیار	تاریخ ایران	ایران	۱۳۸۶	دکتر	علی اکبر جعفری	۱۳
پیمانی	استادیار	تاریخ ایران	ایران	۱۳۹۰	دکتر	مسعود کثیری	۱۴
پیمانی	استادیار	تاریخ اسلام	ایران	۱۳۹۱	دکتر	بهمن زینلی	۱۵
پیمانی	استادیار	تاریخ ایران باستان	فرانسه	۱۳۹۲	دکتر	اسماعیل سنگاری	۱۶

جدول ۲: مشخصات اعضای هیأت علمی تمام وقت مربوط به رشته مورد درخواست

ردیف	نام و نام خانوادگی	اطلاعات مربوط به آخرین مدرک و رشته تحصیلی				گروه آموزشی	دانشگاه محل خدمت	مرتبه دانشگاهی	وضعیت استخدامی
		مدرک تحصیلی	سال اخذ	محل اخذ (کشور)	رشته تحصیلی (تخصص)				
۱	سید اصغر محمودآبادی	دکترا	۱۳۷۹	ایران	تاریخ اسلام	اصفهان	استاد	رسمی (بازنشسته)	
۲	فریدون اله یاری	دکترا	۱۳۷۸	ایران	تاریخ ایران	اصفهان	استاد	رسمی	
۳	اسماعیل سنگاری	دکترا	۱۳۹۲	فرانسه	تاریخ ایران باستان	اصفهان	استادیار	پیمانی	
۴	مرتضی دهقان نژاد	دکترا	۱۳۷۹	ایران	تاریخ ایران	اصفهان	استاد	رسمی	
۵	اصغر منتظرالقائم	دکترا	۱۳۷۸	ایران	تاریخ اسلام	اصفهان	استاد	رسمی	

عناوین دروس

با توجه به ضرورت رعایت ضوابط مصوب وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری پس از بررسی‌ها و مطالعات کارشناسی، برای هر یک از اهداف و حیطه‌های آموزشی فوق عناوین درسی زیر با اعتبار ۲ واحد برای هر عنوان تعیین شده است.

همچنین به منظور فراهم آوردن زمینه‌ای مناسب برای آگاهی دانش‌پژوهان از مباحث نو و تازه‌های پژوهش درباره تاریخ ایران باستان، سلسله سمینارهایی متناسب با نویافته‌ها و فعالیت‌های پژوهشی جدید و کتاب‌های تازه منتشر شده و رویدادهایی از این دست، در خلال هر نیمسال تحصیلی برگزار خواهد شد. در ضمن، دانشجویان آموزش محور دروس خود را همانند دانشجویان آموزشی-پژوهشی می‌گذرانند و به‌جای پایان‌نامه مطابق مقررات آموزشی چهار واحد سمینار می‌گذرانند.

واحدهای درسی کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان

دروس اصلی کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان (۱۰ واحد)

فرهنگ و تمدن اسلامی (۲ واحد)

فلسفه تاریخ (۲ واحد)

روش‌های تحقیق در تاریخ (۲ واحد)

متون انگلیسی (۲ واحد)

متون عربی (۲ واحد)

دروس تخصصی کارشناسی ارشد تاریخ گرایش تاریخ ایران باستان (۱۲ واحد)

تاریخ روایی ایران باستان (۲ واحد)

نقد متون تاریخی ایران باستان (۲ واحد)

روابط بین‌المللی ایران باستان (۲ واحد)

ادیان ایران باستان (۲ واحد)

خطوط و زبان‌های ایران باستان (۲ واحد)

نظام‌های ایران باستان (۲ واحد)

دروس اختیاری کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان (۱۶ واحد)

مکاتب تاریخ‌نگاری (۲ واحد)

هویت شناسی ایرانی در تاریخ (۲ واحد)

مبانی باستان‌شناسی و کاوش‌های باستان‌شناختی (۲ واحد)

هنر، معماری و شهرسازی در ایران باستان (۲ واحد)

فرهنگ و تمدن ایران باستان (۲ واحد)

جغرافیای تاریخی ایران باستان (۲ واحد)

ایران باستان از دیدگاه مستشرقان (۲ واحد)

تاریخ تحولات ایران باستان (۲ واحد)

* توجه: دانشجویان کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان الزاماً باید ۶ واحد درسی را از جدول دروس اختیاری بگذرانند.

** پایان نامه کارشناسی ارشد تاریخ معادل ۴ واحد افزون بر ۲۸ واحد دروس جداول اصلی، تخصصی و اختیاری است.

*** دروس جبرانی به تشخیص گروه آموزشی برای دانشجویان غیرمرتبط از مقطع کارشناسی ارائه می‌شود.

جمع واحد‌ها: ۳۲ واحد

جدول دروس دوره کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان

دانشجویان در این رشته موظف به گذراندن ۳۲ واحد درسی می باشند که شامل ۱۰ واحد دروس اصلی کارشناسی ارشد تاریخ، ۱۲ واحد دروس اصلی تخصصی، ۶ واحد دروس اختیاری و ۴ واحد پایان نامه است. بنا بر تشخیص شورای تحصیلات تکمیلی گروه، دانشجویانی که کارشناسی آنان غیر مرتبط با این رشته می باشد، موظف اند تا سقف ۱۲ واحد از دروس مقطع کارشناسی تاریخ را اخذ نمایند.

جدول ۱- دروس اصلی کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان

کد	نام درس	تعداد واحد	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع	مدرسان و اساتید	
						استاد اول	استاد دوم
۱	روش های تحقیق در تاریخ	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر جعفری	دکتر احمدی
۲	فرهنگ و تمدن اسلامی	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر منتظرالقائم	دکتر زینلی
۳	فلسفه تاریخ	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر دهقان نژاد	دکتر فیاض
۴	متون انگلیسی	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر نورائی	دکتر کثیری
۵	متون عربی	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر پیرمردیان	دکتر چلونگر
	جمع	۱۰	۱۶۰	-	۱۶۰		

جدول ۲- دروس تخصصی کارشناسی ارشد تاریخ گرایش تاریخ ایران باستان

کد	نام درس	تعداد واحد	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع	مدرسان و اساتید	
						استاد اول	استاد دوم
۱	خطوط و زبان های ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر طاهری	دکتر علیاری
۲	نظام های ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر محمودآبادی	دکتر اله یاری
۳	ادیان ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر اله یاری	دکتر سنگاری
۴	روابط بین المللی ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر کجباف	دکتر زینلی
۵	نقد متون تاریخی ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر سنگاری	دکتر محمودآبادی
۶	تاریخ روایی ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر سیدبنکدار	دکتر اله یاری
	جمع	۱۲	۱۹۲	-	۱۹۲		

جدول ۳- دروس اختیاری کارشناسی ارشد تاریخ گرایش تاریخ ایران باستان

کد	نام درس	تعداد واحد	ساعات نظری	ساعات عملی	جمع	مدرسان و اساتید	
						استاد اول	استاد دوم
۱	مکاتب تاریخ‌نگاری	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر چلونگر	دکتر فیاض انوش
۲	هویت‌شناسی ایرانی در تاریخ	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر فیاض انوش	دکتر عباسی
۳	مبانی باستان‌شناسی و کاوش‌های باستان‌شناختی	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر جعفری زند	دکتر جاوری
۴	هنر، معماری و شهرسازی در ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر صالحی	دکتر سیدبنکدار
۵	فرهنگ و تمدن ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر کثیری	دکتر فروغی
۶	جغرافیای تاریخی ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر سنگاری	دکتر محمودآبادی
۷	ایران باستان از دیدگاه مستشرقان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر جعفری	دکتر سنگاری
۸	تاریخ تحولات ایران باستان	۲	۳۲	-	۳۲	دکتر سنگاری	دکتر محمودآبادی
	جمع	۱۶	۲۵۶	-	۲۵۶		

* توجه: دروس جبرانی به تشخیص گروه آموزشی برای دانشجویان غیرمرتبط از مقطع کارشناسی، ارائه می‌شود.

** دانشجو می‌تواند به پیشنهاد استاد راهنما و تأیید کمیته تحصیلات تکمیلی گروه، حداکثر دو درس به ارزش ۴ واحد درسی از سایر رشته‌ها و گرایش‌های مرتبط موجود در دانشگاه اخذ نماید.

جدول ۴- پایان نامه و سمینار

عنوان درس	تعداد واحد	تعداد ساعت	نوع درس
پایان نامه	۴	۶۴	
سمینار	۴	۶۴	ویژه دانشجویان آموزش محور

دروس اصلی کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان (۱۰ واحد)

فلسفه تاریخ (۲ واحد)

روش های تحقیق در تاریخ (۲ واحد)

فرهنگ و تمدن اسلامی (۲ واحد)

متون انگلیسی (۲ واحد)

متون عربی (۲ واحد)

فلسفه تاریخ

Philosophy of History

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: مشترک-اصلی	پیشنیاز:-

هدف درس: بررسی، تحلیل و تبیین اعتبار محصولات علمی در رشته تاریخ و تطبیق آن با وضعیت دانش‌های معاصر و حال حاضر.

رئوس مطالب:

- بررسی تفکر انتقادی و فلسفه علم تاریخ
- حدود و محتوای بررسی‌های فلسفی در حوزه دانش تاریخ
- بررسی الزامات و پی‌آمدهای پویش فلسفی در باب علم تاریخ
- مسائل حوزه فلسفه علم تاریخ
- رابطه تاریخ با دیگر دانش‌ها
- واقعیت و عینیت تاریخی
- تبیین در تاریخ
- حقیقت در تاریخ
- روایت در تاریخ

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- کار، ای. اچ (۱۳۸۳). تاریخ چیست؟ ترجمه حسن کامشاد، تهران، انتشارات خوارزمی.
- استنفورد، مایکل (۱۳۸۵). درآمدی بر تاریخ پژوهی، ترجمه مسعود صادقی، سمت و امام صادق.
- استنفورد، مایکل (۱۳۸۷). درآمدی بر فلسفه تاریخ، ترجمه احمد گل محمدی، تهران، نشر نی.
- کالینگ‌وود، رابین جورج (۱۳۸۵). مفهوم کلی تاریخ، ترجمه علی‌اکبر مهدیان، تهران، نشر اختران.
- والش، دیلوو. اچ (۱۳۶۳). مقدمه‌ای بر فلسفه تاریخ، ترجمه ضیاء الدین طباطبایی، تهران، انتشارات امیرکبیر.

- جنکینز، کیت (۱۳۸۴). باز اندیشی تاریخ، ترجمه ساغر صادقیان، تهران، نشر مرکز.

منابع فرعی:

- ایگوس، گئورگ (۱۳۸۹). تاریخ نگاری در سده بیستم از عینیت علمی تا چالش پسامدرن، ترجمه عبدالحسین آذرنگ، تهران، سمت.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۵۴). تاریخ در ترازو، تهران، امیر کبیر .
- کالینگ وود، رایین جورج (۱۳۹۰). اصول تاریخ و نوشتارهای دیگر در فلسفه تاریخ، ترجمه عبدالرضا بهزادی، تهران، نشر نی.
- مارو، هنری (۱۳۷۵). تاریخ چیست؟ بخشی از مجموعه روش‌های پژوهش در تاریخ، ترجمه گروه مترجمان، مشهد.
- نوذری، حسینعلی (۱۳۷۹). فلسفه تاریخ، روش‌شناسی و تاریخ‌نگاری، تهران، طرح‌نو.
- یرووفه، ن. آ. (۱۳۶۰). تاریخ چیست؟، ترجمه محمد تقی زاده، تهران، نشر جوان.

منابع لاتین:

McGrew T., Alspector-Kelly M. & Allhoff F. (2009). *Philosophy of Science: An Historical Anthology*, Wiley Publisher.

روش های تحقیق در تاریخ

Research Methods in History

تعداد واحد عملی:-	تعداد واحد: ۲ نظری
پیشنیاز:-	نوع درس: مشترک-اصلی

هدف درس:

بررسی روش های تحقیق در تاریخ به ویژه تاریخ ایران باستان و کسب مهارت در انجام پژوهش تاریخی و نگارش مقالات علمی.

رئوس مطالب:

- مراحل مطالعه تاریخی، فرضیه سازی و پایه های آن، اطلاعات، رده بندی و ارزشیابی.
- پیشینه روش شناسی تاریخی: یونان و روم باستان.
- اقسام منابع، علوم فرعی: باستان شناسی، کتیبه شناسی، سکه شناسی، سندشناسی، نسخه شناسی، زبان شناسی.
- تفسیر و تحلیل اطلاعات: رویکردهای تحلیلی، سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، شرح حالی، انسان شناختی.
- مکاتب تاریخ نگاری و روش شناسی تاریخ: تاریخ نگاری آلمانی، فرانسوی و شیکاگو.
- اهمیت و ضرورت روش شناسی در مطالعه تاریخ، آسیب شناسی روشمندی در مطالعات تاریخی.
- روش شناسایی: خردگرایی و تجربه گرایی، روش های کمی و کیفی (ارزش هر یک و مقایسه آنها)، انواع استدلال بر مبنای قیاس، استقراء و تمثیل.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- قائم مقامی، جهانگیر (۱۳۸۵). روش تحقیق در تاریخ نگاری، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.

- ساماران، شارل و دوناتین، ماکسیم (۱۳۷۰). روش‌های پژوهش در تاریخ، ترجمه ابوالقاسم بی‌گناه، مشهد، معاونت فرهنگی آستان قدس رضوی.

- میرجعفری، حسین؛ نورائی، مرتضی (۱۳۸۷). روش پژوهش در تاریخ، تهران، پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی.

منابع فرعی:

- آیین‌وند، صادق (۱۳۷۷). علم تاریخ در گستره‌ی تمدن اسلامی، ج ۱، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

- نورائی، مرتضی (۱۳۸۷). راهنمای نگارش در تاریخ، مشهد، جهاد دانشگاهی مشهد.

- هستر، تامسار (۱۳۹۲). روش‌های میدانی در باستان‌شناسی، تهران، سمت.

- نیکنامی، کمال‌الدین (۱۳۹۲). روش‌های پیشرفته آماری در تحلیل داده‌های باستان‌شناختی، تهران، سمت.

- گریفیتس، نیک (۱۳۸۹). راهنمای طراحی یافته‌های باستان‌شناختی، تهران، سمت.

- نیکنامی، کمال‌الدین (۱۳۸۷). روش‌های تحلیل کمی در پژوهش‌های باستان‌شناسی، تهران، سمت.

- دروت، پیترا، (۱۳۹۲). درآمدی بر باستان‌شناسی میدانی، تهران، سمت.

- فاگان، برایان (۱۳۹۳). درآمدی بر باستان‌شناسی، تهران، سمت.

منابع لاتین:

- **Frederick W. D. (1960).** *Multipurpose Tools for Bible Study*, Abe Books.

- **Maier G., Leverenz E.W. & Norden R.F. (2001).** *End of the Historical-Critical Method*.

- **Topolski J. (1976).** *The Methodology of History*.

- **Silbergeld Jecker N.A., Jonsen A.R. & Pearlman R.A. (2007).** *Bioethics: An Introduction to the History, Methods and Practice*.

- **Sreedharan E. (2007).** *A Manual of Historical Research Methodology*.

- **Charlton T.L., Myers L.E. & Sharpless R. (2007).** *History of Oral History: Foundations and Methodology*.

- **Garraghan G.J., Appel L. & Delanglez J. (1973).** *A guide to historical method*, Abe Books.

فرهنگ و تمدن اسلامی

Islamic Culture and Civilization

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اصلی	پیشنیاز: -

هدف درس: تحلیل و بررسی نقش ایرانیان در دگرگونی های فرهنگی و تمدنی در جهان اسلام و تأثیر خدمات متقابل اسلام و ایران

رئوس مطالب:

- تبیین مبانی و چپستی و عوامل سازنده فرهنگی و تمدن اسلامی و نقش آموزه های اسلامی در تولید علم و تمدن
- تبیین چگونگی اسلام در ایران و نقش ایرانیان در گسترش اسلام
- بررسی نهضت ترجمه و چگونگی انتقال علوم ایرانی به تمدن اسلامی
- تبیین سازمان ها و نهادهای آموزشی در اسلام و ایران
- تبیین جایگاه ایرانیان در طبقه بندی علوم و صنایع در تمدن اسلامی
- بررسی جایگاه ایرانیان در علوم در تمدن اسلامی (طب، نجوم، ریاضیات، جغرافیا، فلسفه، تاریخ)
- بررسی علل رکود تمدن اسلام و ایران و راه کارهای احیای تمدن اسلامی و نقش تمدن اسلامی در بیداری غرب
- نقد و بررسی دیدگاه های مشهورترین خاورشناسان درباره تمدن اسلامی: نولدکه، بارتولد، گیب، کلود کاهن، باسورث، اشپولر، ریچارد فرای، لامنس، گوستاو لوبون، زیگرید هونکه

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- ابراهیم حسن، حسن (۱۳۸۰). تاریخ سیاسی اسلام، ترجمه ابوالقاسم پاینده، تهران، دنیای دانش.
- ابن خلدون، عبد الرحمن (۱۳۳۷). مقدمه، ترجمه پروین گنابادی، ج ۲، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- حلبی، علی اصغر (۱۳۶۵). تاریخ تمدن اسلام، تهران، انتشارات اساطیر.
- حدیدی، جواد (۱۳۷۵). اسلام از نظر ولتر، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۶۲). کارنامه اسلام، تهران، امیرکبیر.

منابع فرعی:

- محمدی، ذکراه (۱۳۷۳). نقش فرهنگ و تمدن اسلامی در بیداری غرب، قزوین، دانشگاه امام خمینی
- مکی، م.ک. (۱۳۸۳). تمدن اسلامی در عصر عباسیان، ترجمه محمد سپهری، تهران، سازمان سمت.
- نصر، سید حسین (۱۳۵۹). علم در اسلام (به اهتمام احمد آرام)، تهران، انتشارات خوارزمی.
- وایسلی ولادیمیرویچ (۱۳۵۱). خاورشناسی در روسیه و اروپا، ترجمه حمزه سردادور، تهران، نشر ابن سینا.
- همتی گلپان، عبدالله (۱۳۸۶). تاریخچه شرق شناسی (کاوشی در مسیر مطالعات اسلامی در غرب)، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- هونکه، زگرید (۱۳۸۶). فرهنگ اسلام در اروپا، ترجمه مرتضی رهبانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.

منابع لاتین:

- **Sayed Khatab (2006).** *The Political Thought of Sayyid Qutb: The Theory of Jahiliyyah*, Routledge.
- **Said Edward W. (1971).** *Orientalism*, London.
- **Mohammad Salama (2011).** *Islam, Orientalism and Intellectual History: Modernity and the Politics*, I.B.Tauris.
- **Bernard Lewis (1994).** *Islam and the West*, New York, Oxford University.
- **Bassam Tibi (2014).** *Islam's Predicament with Modernity: Religious Reform and Cultural Change*, British Library.

متون انگلیسی

Texts in English

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: مشترک-اصلی	پیشنیاز:-

هدف درس: ترجمه متون تاریخی ایران باستان از زبان انگلیسی.

رئوس مطالب:

- بررسی و جستجوی معنی و کاربرد واژه های کلیدی تاریخی زبان انگلیسی با توجه با کاربرد آن ها در متن.
- واژگان و اصطلاحات تخصصی دوره های تاریخ ایران باستان در زبان انگلیسی مخصوصاً واژگان سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی.
- یادگیری واژگان کلیدی و مطالعه متن های موجود در زبان انگلیسی، برای ترجمه متون تاریخی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- *Cambridge History of Iran (2008)*. ed. Yar Shater, E., vol. 3(1), Cambridge University Press.
- *Cambridge History of Iran (2008)*. ed. Yar Shater, E., vol. 3(2), Cambridge University Press.

منابع فرعی:

- *Cambridge History of Iran, the Period from the Arab Invasion to the Saljuqs (2008)*. ed. Frye Richard N., Cambridge University Press.
- **Vatandoust Gh. (2011)**. *A Reference Guide to the History of Iran*, Vol. I (to A.D. 1500), SAMT.
- *Oxford Dictionary of English (2010)*. Oxford University Press.

متون عربی

Texts in Arabic

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: مشترک-اصلی	پیشنیاز:-

هدف درس: قرائت و ترجمه متون تاریخی ایران باستان از زبان عربی.

رئوس مطالب:

- بررسی و جستجوی معنی و کاربرد واژه های کلیدی تاریخی زبان عربی با توجه با کاربرد آن ها در متن.
- واژگان و اصطلاحات تخصصی دوره های تاریخ ایران باستان در زبان عربی مخصوصاً واژگان سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی.
- یادگیری واژگان کلیدی و مطالعه متن های موجود در زبان عربی، برای ترجمه متون تاریخی.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- عبدالعزيز، الدوری و هادی عالم زاده (۱۳۶۲). علم التاريخ عند العرب، بیروت، دار المشرق.
- شاکر، مصطفی (۱۹۷۸). التاريخ العربی و المورخون، بیروت، دارالعلم الملايين.
- منابع فرعی:**
- عبدالدائم، عبدالله (۱۳۷۹). تاریخ التریبه عند الامیه و...، جامعه دمشق، کلیه تربیه.
- الماوردی، علی بن محمد (۵۱۳۹۳=۱۹۷۳). الاحکام السلطانیة، قاهره، نشر حلبی.
- حمید بن زنجویه (۱۴۲۸هـ. ۲۰۰۸ م). کتاب الاموال، بی جا، مرکز ملک قیصل.
- یرمان، فوک (۲۰۰۱). تاریخ حرکه الاستشراق، الدراسات العربیه و الاسلامیه فی اروپا حتی بدایه القرن العشرين، لیبیا، بنغازی، دارالکتب الوطنیه.

دروس تخصصی کارشناسی ارشد تاریخ گرایش تاریخ ایران باستان (۱۲ واحد)

تاریخ روایی ایران باستان (۲ واحد)

نقد متون تاریخی ایران باستان (۲ واحد)

روابط بین المللی ایران باستان (۲ واحد)

ادیان ایران باستان (۲ واحد)

خطوط و زبان های ایران باستان (۲ واحد)

نظام های ایران باستان (۲ واحد)

نقد متون تاریخی ایران باستان

Review of History of Ancient Iran

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: تخصصی - اصلی	پیشنیاز: -

هدف درس: بازشناسی آثار یونانی، رومی، ارمنی، عربی، عبری و کتیبه‌ها و آثار مادی بر جای مانده و نقد منابع و مآخذ تاریخ ایران باستان از خلال متون.

رئوس مطالب:

- پیشینه تاریخ‌نگاری، نظریه‌ها در زمینه انواع تاریخ، قانونمندی‌های تاریخی و ارزش و اعتبار تاریخ
- معرفی و نقد منابع ماد و هخامنشی: ارمنی، یونانی، کتیبه‌های تاریخی، کتیبه‌های آشوری
- مکتب‌های اولیه تاریخ‌نگاری
- روش‌های تاریخ‌نگاری
- منابع دوره سلوکی و اشکانی: منابع بابلی، منابع سریانی، منابع ارمنی، منابع عبری، منابع کلاسیک، منابع چینی، متون اسلامی
- منابع ساسانی: آثار مورخان معاصر یونانی-رومی، ارمنی، سریانی، تاریخ نصرانی در ایران، منابع یهودی، منابع چینی، منابع اسلامی (فارسی و عربی)، منابع پارسی میانه، کتیبه‌ها، سکه‌ها
- معرفی انتقادی منابع برگزیده
- معرفی منابع دست‌اول در هر دوره

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- بیات، عزیزالله (۱۳۸۰). شناسایی منابع و مآخذ تاریخ ایران، تهران: امیرکبیر.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، تهران: نشر کتابسرا.

- دینوری (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: نشر نی.
- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران.
- ارداویراف نامه (۱۳۸۶). تصحیح فیلیپ ژینیو، ترجمه ژاله آموزگار، نشر معین، تهران.

منابع فرعی:

- خورناتسی (موسی خورنی)، (۱۹۸۴ م). تاریخ ارمنستان، ترجمه گئورگی نعلبندیان، دانشگاه یروان.
- یعقوبی (۱۳۸۱). تاریخ یعقوبی، ترجمه محمد ابراهیم آیتی، نشر علمی و فرهنگی، تهران.
- دیودور سیسیلی (۱۳۸۴). کتابخانه تاریخی، ترجمه حمید بیکس شورکایی و اسماعیل سنگاری، نشر جامی، تهران.
- آریان (۱۳۸۶). لشکرکشی اسکندر، ترجمه محسن خادم، مرکز نشر دانشگاهی، تهران.
- ایزیدور خاراکسی (۱۳۹۱). منزلگاه های اشکانی، ترجمه علی اصغر میرزایی، نشر ماهی، تهران.

منابع لاتین:

- **Agathias Scholasticus, Agathias (1975).** *The Histories*, translated by J.D.C. Frendo.
- **Ammianus Marcellinus (1937-1939).** *The Surviving Books of the History*, edited and translated by J.C. Rolfe, Cambridge, Massachusetts.
- **Macuch M. (1981).** *Das Sasanidische Rechtsbuch, Mātakdān Hazār Dādīstān* (Teil II), Wiesbaden.
- **Procopius (1992).** *History of the Wars*, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- **Sebeos, The Armenian history attributed to Sebeos (1999).** translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- **Strabon (1989).** *Géographie*, Texte établie et traduit par Raoul Baladié, Les Belles Lettres, Paris.
- **Theophylact Simocatta (1986).** edited and translated by M. Whitby, Liverpool University Press.

خطوط و زبان های ایران باستان

Ancient Iranian Scripts and Languages

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: تخصصی - اصلی	پیشنیاز: -

هدف درس:

بررسی پیدایش و سیر تحول زبانها و خطوط در ایران باستان.

رئوس مطالب:

- دوره بندی تاریخی زبان فارسی و معرفی انواع خطوط و زبانهای ایران باستان و ذکر ویژگیهای آنها.
- تاریخچه پیدایش خط و توانایی نسبی در خواندن و نگارش خط.
- شناخت خط ایلامی.
- انواع زبانها و خطوط رایج در دوره هخامنشی.
- خط میخی: مبدأ خط، طرز نگارش، زمان و علل منسوخ شدن.
- شناخت خط فارسی میانه یا پهلوی کتیبه‌ای (خواندن کتیبه‌ها، مهرها و سکه‌های ساسانی).
- خط پهلوی اشکانی و ساسانی: مبدأ خط، طرز نگارش، زمان و علل منسوخ شدن.
- خط اوستایی: زمان و علل پیدایش، طرز نگارش.

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- شارپ، نارمن (۱۳۵۶). فرمان های شاهان هخامنشی، شیراز: نشر دانشگاه شیراز.
- کنت، رونالد جی. (۱۳۹۲). فارسی باستان، ادبیات و دستور آن، ترجمه سعید عریان، نشر طهوری، تهران.
- راشد محصل، محمدتقی (۱۳۸۰). کتیبه های ایران باستان، چاپ سوم، تهران: دفتر پژوهش های فرهنگی.
- آموزگار، ژاله و احمد تفضلی (۱۳۷۲). زبان پهلوی ادبیات و دستور آن، تهران: معین.
- رضایی باغ بیدی، حسن (۱۳۸۸). تاریخ زبان های ایرانی، تهران: مرکز دایره المعارف اسلامی، چاپ اول.
- مکنزی، دن. (۱۳۸۸). فرهنگ کوچک پهلوی، ترجمه مهشید میرفخرایی، تهران: پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

منابع فرعی:

- ارانسکی، یوسف میخایلوویچ (۱۳۷۸). زبان های ایرانی، ترجمه علی اشرف صادقی، تهران، سخن.
- ابوالقاسمی، محسن (۱۳۸۹). تاریخ زبان فارسی، تهران: سمت.
- ابوالقاسمی، محسن (۱۳۷۶). راهنمای زبان های باستانی ایران، ۲ ج، تهران: سمت.
- لوکوک، پی یر (۱۳۸۳). کتیبه های فارسی باستان، ترجمه نازیلا خلخالی، نشر معین، تهران.

منابع لاتین:

- **Gignoux Ph. (1972).** *Glossaire des inscriptions pehlevies et parthes*, London.
- **Nyberg H.S. (1964).** *A manual of pahlavi*, Wiesbaden.
- **Mâdigân-i-Hazâr Dâdîstân (1901).** A photozincographed Fasimile of a Ms. belonging to the Mânockji Limji Hoshang Hâtariâ Library in the Zarthoshti Anjuman Âtashbeharâm, with an introduction by Jivanji Jamshedji Modi, Poona.
- **Menasce J.-P. de (1973).** *Le troisième livre du Dēnkart*, Paris.
- **Perikhanian A. (1997).** *The book of Thousand Judgements, A Sasanian law-book*, with Introduction, translation and transliteration of the Pahlavi Text, notes, Glossary and Indexes, tr. From Russian by Nina Garsoïan, Costa Mesa, California and New York.

- **Safa Isfehani N. (1998).** *Rivāyat-e ēmit-e ašavahištān*, mote'alegh be sadeh-e chahārom-e hejri, Tadvin, Âvānevisivatarjomehazmatn-e pahlavi, Téhéran.
- **Anklesaria B. T. (1962).** *Rivâyat-î Hēmât-î Asavahistân*, Vol. 1, Pahlavi Text, Bombay.
- **Anklesaria B.T. (1969).** *The Pahlavi Rivāyat of Ādurfarnbag and Farnbag-Srōš*, 2 vol., Bombay.

نظام های ایران باستان Systems in Ancient Iran

تعداد واحد عملی:-	تعداد واحد: ۲ نظری
پیشنیاز:-	نوع درس: تخصصی- اصلی

هدف درس: تحلیل و بررسی نظام های سیاسی، اجتماعی و فرهنگی و اقتصادی در ایران باستان.

رئوس مطالب:

- طبقه بندی نظام های سیاسی ایران باستان
- نظام سیاسی فرهنگ و تمدن ایلام باستان
- مقایسه نظام سیاسی هخامنشیان با یونانیان
- بررسی نظام سیاسی ایران در دوره سلوکیان
- تبیین و بررسی نظام سیاسی ایران در دوره اشکانیان
- تبیین نظام سیاسی ایران در دوره ساسانیان
- تاریخ تحولات نظام سیاسی و تأثیر آن بر تحولات اقتصادی ایران باستان
- تاریخ تحولات نظام سیاسی و تأثیر آن تاریخ اجتماعی ایران باستان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران.
- مسعودی (۱۳۷۰). مروج الذهب والمعادن الجواهر، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- یعقوبی (۱۳۸۱). تاریخ یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، نشر علمی و فرهنگی، تهران.
- اصفهانی (۱۳۴۰). سنی ملوک الارض و الانبیاء، نشر مطبع کویانی.
- دینوری (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، نشر نی.
- خورناتسی (موسی خورنی)، (۱۹۸۴ م.). تاریخ ارمنستان، ترجمه گئورگی نعلبندیان، دانشگاه یروان.
- تاریخ هرودوت (۱۳۴۶). ترجمه هادی هدایتی، دانشگاه تهران.
- دیودور سیسیلی (۱۳۸۴). کتابخانه تاریخی، ترجمه حمید بیکس شورکایی و اسماعیل سنگاری، نشر جامی، تهران.

منابع فرعی:

- پلوتارخوس (۱۳۷۴). حیات مردان نامی، ترجمه رضا مشایخی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- توکودیدس (۱۳۷۳). تاریخ جنگ های پلوپونزی، ترجمه محمدحسن لطفی، نشر خوارزمی، تهران.
- یادگار زریران (۱۳۹۳). تصحیح و ترجمه ژاله آموزگار، نشر معین، تهران.
- ولسکی، یوزف (۱۳۸۲). شاهنشاهی اشکانی، ترجمه مرتضی ثاقب فر، نشر ققنوس، تهران.
- مینوی، مجتبی (۱۳۰۴). نامه تنسر به گشنسب، انتشارات خوارزمی، تهران.
- فره وش، بهرام (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، نشر دانشگاه تهران.
- مسعودی (۱۳۶۸). التنبیه والاشراف، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.

منابع لاتین:

- **Afram M. (1986).** *Nomina Proprialranica in nummis* (Iranisches Personennamenbuch, Bd. IV), Wien, Osterreichische Akademie der Wissenschaften.
- **Afram M. & Gyselen R. (2003).** *Sylloge Nummorum Sasanidarum Paris-Berlin-Wien*. Band I. Ardashir I. - Shapur I. (Veröffentlichungen der numismatischen Kommission, Band 41). Wien, Osterreichische Akademie der Wissenschaften 2003. 404p.
- **Afram M. & Gyselen R. (2012).** *Sylloge Nummorum Sasanidarum*. Tome II. Ohrmazd I. Ohrmazd II. (Paris/Berlin/Wien) Veröffentlichungen der numismatischen Kommission, Band 53, Wien, Osterreichische Akademie der Wissenschaften.
- **Amiet P. (1966).** *Elam*, Paris.

- **Amiet P. (1967).** « Nouvelles acquisitions: Antiquités parthes et sassanides », *laRevue du Louvre*, 17, n° 4-5, 1967, p. 273-282.
- **Amiet P. (1970).** « Orfèvrerie sassanide au musée du Louvre », *Syria* 47, 1970, p. 51-64, 3 fig., pI. V-VI.
- **Boyce M. (1992).** *Zoroastrianism. Its Antiquity and Constant Vigour*, Costa Mesa (Ca.) / New York, 1992 (Columbia Lectures on Iranian Studies, 7).
- **Boyce M. (1993).** « Corpse (disposal of, in Zoroastrianism) », in E. Yarshater (ed.), *Encyclopaedia Iranica*, vol. 6, Mazda Publishers, Costa Mesa, California, p. 279-286.
- **Briant P. (1990).** «The Seleucid Kingdom, the Achaemenid Empire and the History of the Near East in the First Millennium B.C.», *Religion and Religious Practices in the Seleucid Kingdom*, Aarhus, 1990, p. 40-65.
- **Flandin E. et Coste P. (1843).** *Voyage en Perse, entrepris par ordre de M. le ministre des Affaires étrangères, d'après instructions dressées par l'Institut*, (dessins de Coste et Flandin gravés par A. Guillaumot, Jacobs, Lesnier et E. Ollivier), Paris, 1843-1845.
- **Gnoli G. (1988).** « L'Iran tardoantico e la regalita sassanide. » *Mediterraneo Antico. Economie societa culture* 1, no. 1(1998), p. 115-139.
- **Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002).** *A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History*, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaee.

ادیان ایران باستان

Religions in Ancient Iran

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: تخصصی - اصلی	پیشنیاز: -

هدف درس:

بررسی باورها و عقاید دینی دوره ماد، هخامنشیان، اشکانیان و ساسانیان

رئوس مطالب:

- دین‌های رایج در ایلام باستان و باورهای آنان

- میترائیسم و ویژگی‌های آن

- ریشه و تبار زردشت، ظهور آیین زردشت، باورها و اصول تعلیمی زردشت، سلسله مراتب مذهبی، تحریف مذهب زردشت

- خاستگاه مانی، نوشته‌های مانی، اندیشه‌های مانی، اساطیر و ایزدان مانی، تعلیمات و آموزه‌های دینی، نگاه روحانیون زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به دین مانی

- خاستگاه مزدک، آموزه‌های مزدک، نگاه روحانیون زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به جنبش مزدک

- مسیحیت در ایران، عوامل گسترش دین مسیحیت در ایران، مناسبات ایرانیان باستان با مسیحیان، نگاه روحانیان زردشتی و پادشاهان ساسانی نسبت به مسیحیان

- وضع پیروان دیانت یهود در ایران باستان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- بهار، مهرداد (۱۳۷۵). ادیان آسیایی، نشر چشمه، تهران.
- نیبرگ، هنریک ساموئل (۱۳۵۹). دین های ایران باستان، ترجمه سیف الدین نجم آبادی، نشر مرکز ایران، تهران.
- مینوی، مجتبی (۱۳۰۴). نامه تنسر به گشنسب، انتشارات خوارزمی، تهران.
- دوستخواه، جلیل (۱۳۷۴). اوستا، دو جلد، نشر مروارید، تهران.
- ویدن گرن، گئو (۱۳۷۶). مانی و تعلیمات او، ترجمه زهت صفای اصفهانی، نشر مرکز، تهران.
- بنونیست، امیل (۱۳۵۴). دین ایرانی بر پایه متن های مهم یونانی. ترجمه بهمن سرکاراتی، تهران: بنیاد فرهنگ ایران.

منابع فرعی:

- دوشن گیمن، ژاک (۱۳۷۵). دین ایران باستان، ترجمه رویا منجم، نشر فکر روز، تهران.
- کریستن سن، آرتور (۱۳۶۸). نمونه های نخستین انسان و نخستین شهریار، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، نشر معین، تهران.
- موله، ماریان (۱۳۶۳). ایران باستان، ترجمه ژاله آموزگار، نشر توس، تهران.
- سرکاراتی، بهمن (۱۳۵۳). اخبار تاریخی در آثار مانوی، تبریز: نشر دانشکده ادبیات تبریز.
- آموزگار، ژاله و احمد تفضلی (۱۳۷۲). اسطوره زندگی زردشت، نشر اساطیر، تهران.
- بویس، مری (۱۳۷۵). تاریخ کیش زرتشت، ترجمه همایون صنعتی زاده، سه جلد، نشر توس، تهران.
- فره وش، بهرام (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، نشر دانشگاه تهران.
- هیوم، رابرت (۱۳۸۲). ادیان زنده جهان، ترجمه دکتر عبدالرحیم گواهی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- رضی، هاشم (۱۳۸۲). دین و فرهنگ ایرانی پیش از عصر زرتشت، تهران، سخن.
- هینلز، جان (۱۳۷۵). شناخت اساطیر ایران، ترجمه ژاله آموزگار و احمد تفضلی، تهران: چشمه.
- عفیفی، رحیم (۱۳۷۴). اساطیر و فرهنگ ایران در نوشته های پهلوی، تهران: توس.

منابع لاتین:

- Anklesaria B. T. (1962). *Rivâyat-î Hēmît-î Asavahistân*, Vol. 1, Pahlavi Text, Bombay.

- **Anklesaria B.T. (1969).** *The Pahlavi Rivāyat of Ādurfarnbag and Farnbag-Srōš*, 2 vol., Bombay.
- **Boyce M. (1992).** *Zoroastrianism. Its Antiquity and Constant Vigour*, Costa Mesa (Ca.) / New York, 1992 (Columbia Lectures on Iranian Studies, 7).
- **Boyce M. (1993).** « Corpse (disposal of, in Zoroastrianism) », in E. Yarshater (ed.), *Encyclopaedia Iranica*, vol. 6, Mazda Publishers, Costa Mesa, California, p. 279-286.
- **Duchesne-Guillemin J. (1966).** *Symbols and Values in Zoroastrianism: Their Survival and Renewal*. New York: Harper and Row, Publishers.
- **Duchesne-Guillemin J. (1971).** « Art et religion sous les sassanides. » In *Attidel Convegno Internazionale sul Tema: La Persia nel Medioevo (Roma 31 Marzo- 5 Aprile 1970)*, 377-388. Roma: Academia Nazionale dei Lincei.
- **Madan D.M. (ed.), (1911).** *Dēnkard (= Dēnkart)*, Vol. I-II, Bombay.
- **Menasce J.-P. de. (1973).** *Le troisième livre du Dēnkart*, Paris.
- **Perikhanian A. (1997).** *The book of Thousand Judgements, A Sasanian law-book*, with Introduction, translation and transliteration of the Pahlavi Text, notes, Glossary and Indexes, tr. From Russian by Nina Garsoïan, Costa Mesa, California and New York.
- **Pirart É. (2010).** *Les Adorables de Zoroastre*, Textes avestiques traduits et présentés par Éric Pirart, Max Milo Éditions 2010.
- **Unvala N. R. (1922).** *Dārāb Hormazdyar's Rivāyat*, 2 vol., Bombay.
- **West E. W. (1882).** *The Dādistan-ī Dīnīk and the Epistles of Mānūškīhar*, Sacred books of the East XVIII, Oxford.
- **West E. W. (1892).** Contents of the Nasks, Sacred Books of the East XXXVII, Oxford.
- **Williams A. V. (1990).** *The Pahlavi Rivāyat*, I-II, Copenhagen.

روابط بین‌المللی ایران باستان

International Relations in Ancient Iran

تعداد واحد عملی:-	تعداد واحد: ۲ نظری
پیشنیاز:-	نوع درس: تخصصی - اصلی

هدف درس: بررسی و تحلیل روابط سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ایرانیان باستان با سرزمین‌های دیگر

رئوس مطالب:

- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هخامنشیان با یونانیان
- هلنیسم در ایران
- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشکانیان با یونانیان و رومیان
- تاریخ مناسبات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساسانیان با رومیان
- تاریخ مناسبات ایرانیان و هندیان در دوره باستان
- مناسبات ایران و عرب‌ها در دوره باستان
- تمدن‌های باستانی در آسیای غربی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- تاریخ ایران کمبریج (۱۳۷۶). جلد‌های ۱ تا ۳، ترجمه حسن انوشه، نشر امیرکبیر، تهران.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آنا‌باسیس، ترجمه احمد بیرشک، نشر کتابسرا، تهران.
- پروکوپئوس (۱۳۸۴). جنگ‌های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.

- استرابو (۱۳۸۰). جغرافیا، ترجمه همایون صنعتی زاده، انتشارات موقوفات ایرج افشار، تهران.
- فره وشی، بهرام (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، تهران: نشر دانشگاه تهران.
- دینوری (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران: نشر نی.

منابع فرعی:

- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران.
- مسعودی (۱۳۷۰). مروج الذهب، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- مسعودی (۱۳۶۸). التنبيه والاشراف، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.

منابع لاتین:

- **Agathias Scholasticus, Agathias (1975).** *The Histories*, translated by J.D.C. Frendo.
- **Ammianus Marcellinus (1937-1939).** *The Surviving Books of the History*, edited and translated by J.C. Rolfe, Cambridge, Massachusetts.
- **Procopius (1992).** *History of the Wars*, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- **Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002).** A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaee.
- **Sebeos, The Armenian history attributed to Sebeos (1999).** translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- **Duchesne-Guillemin M. (1993).** « Les instruments de musique dans l'art sassanide », *Iranica Antiqua*, supplément VI, 1993.
- **Briant P. (1990).** « The Seleucid Kingdom, the Achaemenid Empire and the History of the Near East in the First Millennium BC », *Religion and Religious Practices in the Seleucid Kingdom*, Aarhus, 1990, p. 40-65.
- **Dio Cassius (1969).** *Dio's Roman History*, translated by E. Cary, Loeb Classical, Cambridge University Press.

تاریخ روایی ایران باستان Narrative History of Ancient Iran

تعداد واحد عملی:-	تعداد واحد: ۲ نظری
پیشنیاز:-	نوع درس: تخصصی - اصلی

هدف درس: بررسی منابع تاریخ روایی و حماسی ایران به ویژه شاهنامه، حماسه‌های ایرانی و تطبیق حماسه با تاریخ ایران باستان

رئوس مطالب:

- مباحث نظری: تعریف تاریخ روایی، تعریف حماسه، ویژگی‌های حماسه، منشأ حماسه، رابطه حماسه با اسطوره و تاریخ
- منابع تاریخ روایی و حماسی ایران
- ویژگی‌های شاهان پیشدادی و کیانی دوره حماسی
- شاهان پیشدادی: ایرج، منوچهر، نوذر، زو، گرشاسب
- شاهان کیانی: کیکاووس، کیخسرو، لهراسپ، گشتاسب، بهمن
- تطابق شاهان کیانی با هخامنشی
- بررسی دودمان‌های پهلوانی ایران: خاندان رستم، خاندان گودرز، خاندان توس، خاندان کاوه
- جایگاه زنان در منابع روایی و حماسه‌های ایران

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- کریستین سن، آرتور امانوئل (۱۳۸۱). کیانیان، ترجمه ذبیح‌الله صفا، تهران، علمی و فرهنگی.
- یارشاطر، احسان (۱۳۸۳). تاریخ ایران کمبریج، جلد سوم، قسمت اول، ترجمه حسن انوشه، تهران، امیرکبیر.

- نولدکه، تئودور (۱۳۸۴). حماسه ملی ایران، ترجمه بزرگ علوی، تهران، نگاه.
- صفا، ذبیح‌الله (۱۳۸۴). حماسه‌سرایی در ایران، تهران، امیرکبیر.

منابع فرعی:

- رزم‌جو، حسین (۱۳۸۸). قلمرو ادبیات حماسی ایران، تهران، سخن‌گستر.
- حمیدیان، سعید (۱۳۷۲). درآمدی بر اندیشه و هنر فردوسی، تهران: مرکز.
- بهار، مهرداد (۱۳۷۶). جستاری چند در فرهنگ ایران، تهران، فکر روز.
- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران.
- بغدادی، ابن الندیم (۱۳۶۶). الفهرست، ترجمه رضا تجدد، انتشارات امیرکبیر، تهران.
- ثعالبی (۱۳۶۸). غرر الاخبار ملوک الفرس و سیرهم، ترجمه محمد فضائی، انتشارات نقره، تهران.
- جاحظ، التاج (۱۳۴۲). ترجمه محمدعلی خلیلی، انتشارات ابن سینا، تهران.
- ابن مسکویه (۱۳۶۹). تجارب الامم، ترجمه ابوالقاسم امامی، انتشارات توس، تهران.
- ابن بلخی، فارسنامه، تصحیح علی نقی بهروزی، انتشارات اتحادیه مطبوعات فارس، شیراز.
- بیهقی (۱۳۶۸). تاریخ بیهقی، انتشارات اساطیر، تهران.
- مسعودی (۱۳۶۸). التنبیه والاشراف، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- دینوری (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، نشر نی.
- فردوسی، شاهنامه، به کوشش محمدعلی فروغی، نشر جاویدان، بی تا.
- ابن عبری (۱۳۷۷). تاریخ مختصر الدول، ترجمه عبدالمحمد آیتی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- یعقوبی (۱۳۸۱). تاریخ یعقوبی، ترجمه محمدابراهیم آیتی، نشر علمی و فرهنگی، تهران.
- شهرستانی (۱۳۵۸). الملل و النحل، ترجمه مصطفی خالقداد هاشمی، تصحیح جلالی نائینی، تهران.
- بیرونی (۱۳۶۳). آثار الباقیه عن القرون الخالیه، ترجمه احمد دانسرشت، نشر امیرکبیر، تهران.

منابع لاتین:

- *Šahrestānīhā-ī Ērānšahr* (2002). A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaei.
- Anklesaria B. T. (1962). *Rivāyat-ī Hēmīt-ī Asavahistān*, Vol. 1, Pahlavi Text, Bombay.

- **Anklesaria B.T. (1969).** *The Pahlavi Rivāyat of Ādurfarnbag and Farnbag-Srōš*, 2 vol., Bombay.
- **Boyce M. (1992).** *Zoroastrianism. Its Antiquity and Constant Vigour*, Costa Mesa (Ca.) / New York, 1992 (Columbia Lectures on Iranian Studies, 7).
- **Boyce M. (1993).** « Corpse (disposal of, in Zoroastrianism) », in E. Yarshater (ed.), *Encyclopaedia Iranica*, vol. 6, Mazda Publishers, Costa Mesa, California, p. 279-286.
- **Duchesne-Guillemin J. (1966).** *Symbols and Values in Zoroastrianism: Their Survival and Renewal*. New York: Harper and Row, Publishers.
- **Gnoli G. (2002).** « Bahram in old and middle Iranian texts. » In *Encyclopaedia Iranica*, 510-13. New York: Mazda Publishers.
- **Macuch M. (1981).** *Das Sasanidische Rechtsbuch, Mātakdān Hazār Dādīstān* (Teil II), Wiesbaden.
- **Madan D.M. (ed.), (1911).** *Dēnkard (= Dēnkart)*, Vol. I-II, Bombay.
- **Mâdigân-i-Hazâr Dâdīstân (1901).** A photozincographed Facsimile of a Ms. belonging to the Mânockji Limji Hoshang Hâtariâ Library in the Zarthoshti Anjuman Âtashbeharâm, with an introduction by Jivanji Jamshedji Modi, Poona.
- **Menasce J.-P. de (1973).** *Le troisième livre du Dēnkart*, Paris.
- **Perikhanian A. (1997).** *The book of Thousand Judgements, A Sasanian law-book*, with Introduction, translation and transliteration of the Pahlavi Text, notes, Glossary and Indexes, tr. From Russian by Nina Garsoïan, Costa Mesa, California and New York.
- **Pirart É. (2010).** *Les Adorables de Zoroastre*, Textes avestiques traduits et présents par Éric Pirart, Max Milo Éditions 2010.
- **West E. W. (1882).** *The Dādistan-ī Dīnīk and the Epistles of Mānūškīthar*, Sacred books of the East XVIII, Oxford.
- **West E. W. (1892).** Contents of the Nasks, Sacred Books of the East XXXVII, Oxford.
- **Williams A. V. (1990).** *The Pahlavi Rivāyat*, I-II, Copenhagen.

دروس اختیاری کارشناسی ارشد تاریخ ایران باستان (۱۶ واحد)

مکاتب تاریخ‌نگاری (۲ واحد)

هویت‌شناسی ایرانی در تاریخ (۲ واحد)

مبانی باستان‌شناسی و کاوش‌های باستان‌شناختی (۲ واحد)

هنر، معماری و شهرسازی در ایران باستان (۲ واحد)

فرهنگ و تمدن ایران باستان (۲ واحد)

جغرافیای تاریخی ایران باستان (۲ واحد)

ایران باستان از دیدگاه مستشرقان (۲ واحد)

تاریخ تحولات ایران باستان (۲ واحد)

فرهنگ و تمدن ایران باستان

Ancient Iranian Culture and Civilization

تعداد واحد عملی:-	تعداد واحد: ۲ نظری
پیشنیاز:-	نوع درس: اختیاری

هدف درس: بررسی تمدن و فرهنگ ایران در دوران: ماد، هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- تشریح عناصر اصلی تمدنی ماد، هخامنشی، سلوکی، اشکانی و ساسانی
- تشریح شاخصه‌های هنر و معماری در تمدن ایران باستان
- توضیح ارتباطات و تأثیرهای درون تمدنی ادوار گوناگون در طول تاریخ ایران باستان
- شرح اجمالی تأثیر و تأثرات تمدنی سلسله‌های باستانی ایران با تمدن سرزمین‌های همجوار
- بررسی آثار و بقایای تمدنی هخامنشیان (کتیبه‌ها؛ نقش برجسته‌ها؛ بناهای یادبود؛ کاخ‌ها و غیره)
- بررسی آثار و بقایای تمدنی اشکانیان (کتیبه‌ها؛ نقش برجسته‌ها؛ بناهای یادبود؛ کاخ‌ها و غیره)
- بررسی آثار و بقایای تمدنی ساسانیان (کتیبه‌ها؛ نقش برجسته‌ها؛ بناهای یادبود؛ کاخ‌ها و غیره)
- آشنایی با فناوری‌های تمدنی و مراکز آموزش علم و نظام آموزشی در دوران هخامنشی، اشکانی و ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- بروسیوس، ماریا (۱۳۹۲). ایران باستان، مترجم عیسی عبدی، تهران، نشر ماهی.
- بریان، پی‌یر؛ بوشارلا، رمی (۱۳۹۲). باستان‌شناسی امپراتوری هخامنشی (پژوهش‌های نوین)، مترجمان سیدمحمدامین امامی، علی‌اکبر وحدتی، محمود بهفروری، زیر نظر پی‌یر بریان، رمی بوشارلا، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.
- سامی، علی (۱۳۸۸). تمدن هخامنشی، ۲ جلد، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه‌ها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

- سامی، علی (۱۳۸۷). تمدن ساسانی، ۲ جلد، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)، مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.

منابع فرعی:

- پرادا، ایدت (۱۳۹۱). هنر ایران باستان (تمدن های پیش از اسلام)، با همکاری رابرت دایسون و کمک های چارلز ویلکینسون، برگردان و حواشی یوسف مجیدزاده، تهران، دانشگاه تهران.
- سرفراز، علی اکبر و بهمن فیروزمندی (۱۳۹۲). باستانشناسی و هنر دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی، تهران، مارلیک.
- کالج، مالکوم (۱۳۹۰). اشکانیان (پارتیان)، ترجمه مسعود رجب نیا، تهران، هیرمند.
- لوکونین، ولادیمیر گریگوریویچ (۱۳۸۷). تمدن ایران ساسانی، مترجم عنایت الله رضا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- ویسهوفر، ژوزف (۱۳۸۹). ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به داد و ستد فرهنگی میان ایران و یونان، ترجمه جمشید ارجمند. تهران، فرزانه روز.
- هرمن، جورجینا (۱۳۷۹). تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- بهار، مهرداد (۱۳۷۶). جستاری چند در فرهنگ ایران، تهران، فکر روز.

منابع لاتین:

- **Procopius (1992).** *History of the Wars*, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- **Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002).** A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaee.
- **Sebeos, *The Armenian history attributed to Sebeos* (1999).** translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- **Duchesne-Guillemin M. (1993).** « Les instruments de musique dans l'art sassanide », *Iranica Antiqua*, supplément VI, 1993.
- **Briant P. (1990).** «The Seleucid Kingdom, the Achaemenid Empire and the History of the Near East in the First Millennium B.C.», *Religion and Religious Practices in the Seleucid Kingdom*, Aarhus, 1990, p. 40-65.

- **Flandin E. et Coste P. (1843).** *Voyage en Perse, entrepris par ordre de M. le ministre des Affaires étrangères, d'après instructions dressées par l'Institut*, (dessins de Coste et Flandin gravés par A. Guillaumot, Jacobs, Lesnier et E. Ollivier), Paris, 1843-1845.
- **Gnoli G. (1988).** « L'Iran tardoantico e la regalita sassanide. » *Mediterraneo Antico. Economie societa culture* 1, no. 1(1998), p. 115-139.
- **Harries J., (1999).** *Law and Empire in Late antiquity*, Cambridge.
- **Hassanabadi M., (2009).** « The situation of Women in Sasanian Iran: Reflections on the story of Bahrām Gōr and his Mistress », *Orientalia Suecana LVIII* (2009), p. 60-68.

هنر، معماری و شهرسازی در ایران باستان

Art, Architecture and Urbanization in Ancient Iran

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: -

هدف درس: نقد و بررسی تحلیلی ابعاد گوناگون هنر در تمدن ایران باستان، سرچشمه‌ها و سیر تطور و تکامل آن در تاریخ ایران در ادوار حکومت‌های ماد، هخامنشی، اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- مفاهیم هنری در عصر ایران باستان
- تحلیل و بررسی تعامل هنری تمدن‌های ایران باستان با ملل هم‌جوار
- دوره‌های هنر تمدن ایرانی باستان: ایلام، اورارتو، جیرفت، ماد، هخامنشی، سلوکی، اشکانی، ساسانی
- آثار و شاخه‌های هنر ایرانی باستان: تزئین ابنیه، هنرهای فلزی و مستظرفه، کاشی‌کاری، گچ‌بری، سفالگری، نقاشی، منسوجات، قالی‌بافی و پارچه‌بافی
- تأثیر هنر تمدن‌های مجاور بر تمدن ایرانیان باستان
- مکاتب و سبک‌های معماری ایرانی: ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی
- تأثیر هنر ایرانی بر هنر اسلامی در ادوار ایران دوره اسلامی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان‌ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- گذار، آندره (۱۳۴۰). هنر ایران، ترجمه بهروز حبیبی، تهران، نشر دانشگاه ملی.
- سرفراز، علی‌اکبر و بهمن فیروزمندی (۱۳۹۲). باستان‌شناسی و هنر دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی، تهران، مارلیک.
- هرمن، جورجینا (۱۳۷۹). تجدید حیات هنر و تمدن در ایران باستان، ترجمه مهرداد وحدتی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- لوکونین، ولادیمیر گریگوریویچ (۱۳۸۷). تمدن ایران ساسانی، مترجم عنایت‌الله رضا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- پرادا، ایدت با همکاری رابرت دایسون و کمک‌های چارلز ویلکینسون (۱۳۹۱). هنر ایران باستان (تمدن‌های پیش از اسلام)، برگردان و حواشی یوسف مجیدزاده، تهران، دانشگاه تهران.

منابع فرعی:

- پرایس، کریستین (۱۳۶۴). تاریخ هنر اسلامی، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- پیرنیا، محمدکریم (۱۳۷۰). آشنایی با معماری اسلامی ایران، تهران، سروش دانش، دانشگاه علم و صنعت ایران.
- رید، هربرت (۱۳۵۲، ۱۳۷۱). معنی هنر، ترجمه نجف دریابندری، تهران، نشر کتاب های جیبی، فرانکلین.
- زکی، محمدحسن (۱۳۶۶). تاریخ صنایع ایران بعد از اسلام، ترجمه محمد علی خلیلی، تهران، نشر اقبال.
- کونل، ارنست (۱۳۸۷). هنر اسلامی، ترجمه هوشنگ طاهری، تهران، نشر ابن سینا.
- مددپور، محمد (۱۳۷۴). تجلیات حکمت معنوی در هنر اسلامی، تهران، امیرکبیر.
- والبتانی، محمد (۱۳۸۶). اسلام و هنر، ترجمه حسین صابری، مشهد، آستان قدس رضوی.
- ویلبر، دونالد (۱۳۴۶). معماری اسلامی ایران در دوره ایلخانیان، ترجمه عبدالله فریار، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- ویسهوفر، ژوزف (۱۳۸۹). ایرانیان، یونانیان و رومیان: نگاهی به داد و ستد فرهنگی میان ایران و یونان، ترجمه جمشید ارجمند. تهران، فرزانه روز.
- هواگ، جان (۱۳۶۸). سبک‌شناسی هنر معماری در سرزمین‌های اسلامی، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران، وزارت فرهنگ آموزش عالی، انتشارات علمی و فرهنگی.
- براند، هیلن (۱۳۸۰). معماری ایران اسلامی، ترجمه باقر آیت الله زاده شیرازی، تهران، نشر روزنه.
- هورست وارمار، جنسن (۱۳۵۹). تاریخ هنر، ترجمه پرویز مرزبان، تهران، انتشارات علمی فرهنگی.
- هوگ، ج. (۱۳۵۵). هنر معماری در سرزمین‌های اسلامی، ترجمه پرویز ورجاوند، تهران، نشر دانشگاه تهران.
- آرنولد، تامس و دیگران (۱۳۷۸)، سیر و صور نقاشی ایرانی، ترجمه یعقوب آژند، تهران، نشر مولی.
- بورکها، تیتوس (۱۳۷۰). جاودانگی هنر، ترجمه محمد آوینی، تهران، نشر برگ.

منابع لاتین:

- Harper P. O. et Meyers P., (1981). *Silver Vessels of the Sasanian Period*, 1, Royal Imagery, New York.
- Harper P. O., (1983). « Sassanian silver, Internal developments and Foreign influences » dans Baratte F. (dir.), *Argentierie romaine et byzantine*. Actes de la Table Ronde, Paris, 11-13 oct. 1983, Paris, 1988, p. 153-162.
- Ghirshman R., (1938). « les fouilles de Chapour, Iran (deuxième campagne, décembre 1936-avril 1937) », *Revue des Arts Asiatiques*, vol. XII, I, p. 12-19.
- Ghirshman R., (1945). « Shapur, royal City », in *Asia*, New York, p. 494.

- Ghirshman R., (1956). *Bichâpour*, Vol. 2: *Les mosaïques sassanides*, Paris.
- Ghirshman R., (1962). *Persian Art, the Parthian and Sasanian Dynasties*, New York 1962.
- Ghirshman R., (1963). « Notes iraniennes XIII. Trois épées sassanides », dans *Artibus Asiae* XXVI, 1963, p. 293-311, 13 fig.
- Ghirshman R., (1971). *Bichâpour*, Vol. 1, Paris.
- Ghirshman R., (1975). « Les scènes d'investiture royales dans l'art rupestre des sassanides et leur origine », dans *Syria*, LII, Paris, p. 112-129.
- Gyselen R., (1976). « Une Classification des Cachets Sasanides Selon la Forme », dans *Studia Iranica*, Tome 5, Fascicule 1, p. 139-146.
- Gyselen R., (1992). « Notes de glyptique sassanide: I. Une scène de libation ; II. *Mazdêsn* », dans *Studia Iranica* 21, 1992, p. 95-102, pl. XX.
- Gyselen R., (1993). « Eléments de décors dans l'art sassanide. Les sceaux a dos décorés », dans *Studia Iranica*, 22, 1, 1993, p. 15-48.

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: -

هدف درس: بررسی مبانی باستان شناسی و تاریخچه مطالعات باستان شناختی ایران و اهمیت کشف اسناد و مدارک در تدوین تاریخ سیاسی و اجتماعی.

رئوس مطالب:

- تعریف باستان شناسی ماقبل تاریخ و تاریخی
- روش های باستان شناسی
- فهرست ادوار باستان شناسی ایران و حدود و ثغور تاریخی و جغرافیایی آن
- تاریخچه باستان شناسی در ایران
- بررسی حضور هیئت های خارجی باستان شناسی در ایران
- فعالیت باستان شناسی در پیش و بعد از انقلاب اسلامی
- مناطق و محوطه های باستان شناختی و تاریخی
- دستاوردهای باستان شناسی در قلمرو مطالعات باستان شناسی دوره تاریخی از ایلام تا پایان دوره ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- بریان، پی‌یر؛ بوشارلا، رمی (۱۳۹۲). باستان‌شناسی امپراتوری هخامنشی (پژوهش‌های نوین)، مترجمان سیدمحمدامین امامی، علی‌اکبر وحدتی، محمود بهفروزی، زیر نظر پی‌یر بریان، رمی بوشارلا، تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.

- پرادا، ایدت با همکاری رابرت دایسون و کمک‌های چارلز ویلکینسون (۱۳۹۱). هنر ایران باستان (تمدن‌های پیش از اسلام)، برگردان و حواشی یوسف مجیدزاده، تهران، دانشگاه تهران.
- حسن زاده، یوسف و میری، سیما (۱۳۹۱). مجموعه مقالات هشتاد سال باستان‌شناسی ایران (جلد ۱ و ۲)، تهران، انتشارات پازینه.
- سرفراز، علی‌اکبر و بهمن فیروزمندی (۱۳۹۲). باستان‌شناسی و هنر دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی، تهران، مارلیک.
- شهبازی، علیرضا شاپور (۱۳۵۷). شرح مصور نقش رستم، تهران، بنیاد تحقیقات هخامنشی.

منابع فرعی:

- کخ، هایدماری (۱۳۷۷). از زبان داریوش، ترجمه پرویز رجبی، تهران، نشر کارنگ.
- امیر یگانه، همایون؛ نفیسی، نادره (۱۳۸۴). تخت جمشید: یادگار هخامنشیان، تهران، خانه فرهنگ و هنر گویا.
- لوکونین، ولادیمیر گریگوریویچ (۱۳۸۷). تمدن ایران ساسانی، مترجم عنایت‌الله رضا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- میر یگانه، همایون (۱۳۸۵). پارسه (عظمت تاریخ)، تهران، پارسه.
- قریشی‌زاده، عبدالرضا (۱۳۸۶). تخت جمشید گنجینه تمدن پارسی، تهران، نشر میردشتی.
- غنی، فرامرز (۱۳۸۲). ایران سرای کهن، ترجمه لیلیان مهرائی، تهران، نشر میردشتی.
- مشرف آزاد تهرانی، محمود (۱۳۶۹). ایران گهواره تمدن، ترجمه اسماعیل سلامی، تهران، خانه فرهنگ و هنر گویا.
- پیرنیا، حسن، ایران باستان. ج ۲، تهران، نشر دنیای کتاب.
- هینتس، والتر (۱۳۸۷). داریوش و ایرانیان، ترجمه پرویز رجبی. تهران، نشر ماهی.

منابع لاتین:

- **Ghirshman R., (1962).** *Iran: Parthians and Sassanians*. Translated by Stuart Gilbert and James Emmons, *The Arts of Mankind Series*. ed. Andre Malraux and Georges Salles, France, Thames and Hudson, 1962.
- **Ghirshman R., 1952 (Réimpression 1976).** *L'Iran des Origines à l'Islam*, Albin Michel.
- **Hauser W. and Upton J. M., (1933).** « The Persian Expedition », *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, vol. 28, No. 11, Part 2: The Egyptian and Persian Expedition 1932-1933. (Nov. 1933), pp. 39-44.

- **Herrmann G., (1969).** « The Darabgird relief Ardashir or shapur? A discussion in the context of early sasanian sculpture, Iran », *Journal of the British Institute of Persian studies*, vol. VII, London.
- **Herzfeld E., (1935).** *Archaeological history of Iran*, Oxford University Press, London.
- **Huff D., (1976).** « Survey and Excavation in Qal'eh Doxtar-Firuzabad: Archeological research and preparation before the restoration », In *Proceedings of the 4th annual Symposium on Archeological Research in Iran 1975*, F. Bagherzadeh (ed.), Tehran, p. 391-403.

جغرافیای تاریخی ایران باستان

Historical Geography of Ancient Iran

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز: -

هدف درس: شناخت رابطه متقابل تاریخ و جغرافیا، نقش عوامل جغرافیایی در ایجاد، توسعه و نابودی شهرها و راه ها، نقش عوامل تاریخی در تغییرات جغرافیای شهری و روستایی ادوار حکومت های ماد، هخامنشی، اشکانی و ساسانی.

رئوس مطالب:

- تعریف و مفهوم جغرافیای تاریخی، اهداف، روش تحقیق، بررسی دیدگاه ها نسبت به جغرافیای تاریخی
- اثرات و روابط متقابل تاریخ و جغرافیا: رابطه تاریخ و جغرافیا، اثر محیط و عوامل جغرافیایی بر مسایل تاریخی
- بررسی فلات ایران: موقعیت جغرافیایی فلات، ویژگی های توپوگرافی، پیدایش اولین کانون های حکومتی در فلات
- دوره بندی تاریخی مناطق عمده (ایالات و ولایات) و شهرهای ایران در ادوار مختلف تاریخ ایران باستان
- سیر تاریخی تحول جاده ابریشم و ایستگاه های مهم ایرانی آن در عصر باستان
- نام شهرها و تغییر نام آن ها در دوره های مختلف عصر باستان ایران
- زیربناها و ابنیه مهم، سدها، راه ها، استحکامات دفاعی و ارتباط آنها با موقعیت تاریخی
- اساطیر و موقعیت جغرافیایی شهرها و بنای آن ها در طول تاریخ (بانی شهرها و علل ویرانی)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- مشکور، محمدجواد (۱۳۷۱). جغرافیای تاریخی ایران باستان، تهران، دنیای کتاب.
- بارتولد، ولادیمیر (۱۳۷۲). تذکره جغرافیایی تاریخ ایران، ترجمه حمزه سردادور، تهران، توس.
- بیات، عزیزالله (۱۳۷۱). کلیات جغرافیای تاریخی ایران، تهران، امیرکبیر.
- حقیقت، عبدالرفیع (۱۳۷۶). فرهنگ تاریخی-جغرافیایی ایران، تهران، قومس.
- سرفراز، علی‌اکبر و بهمن فیروزمندی (۱۳۹۲). باستانشناسی و هنر دوران تاریخی ماد، هخامنشی، اشکانی، ساسانی، تهران، مارلیک.

منابع فرعی:

- چکنگی، علیرضا (۱۳۷۸). فرهنگنامه تطبیقی مکان‌های جغرافیایی، مشهد، آستان قدس.
- ثامنی، جعفر (۱۳۷۲). فرهنگ القاب و عناوین شهرها، مشهد، جهان اندیشه.
- سهامی، سیروس (۱۳۵۵). بستر جغرافیایی تاریخ ایران، تهران، مرکز مطالعات فرهنگی.
- کاظم زاده، حسین (۱۳۴۲). ایرانشهر، تهران، فرانکلین.
- کریمی، بهمن (۱۳۱۶). جغرافیای مفصل تاریخ ایران، تهران، بی‌نا.
- کیانی هفت‌لنگ، کیانوش (۱۳۸۰). ایران، کتاب جغرافیا، تهران، سازمان فرهنگ اسلامی.
- لوکونین، ولادیمیر گریگوریویچ (۱۳۸۴). تمدن ایران ساسانی، مترجم عنایت‌الله رضا، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی.
- نویان، مهرالزمان (۱۳۷۶). نام مکان‌های جغرافیایی در بستر زمان، تهران، ما.
- نهچیری، عبدالحسین (۱۳۷۰). جغرافیای تاریخ شهرها، تهران، مدرسه.

منابع لاتین:

- Gyselen R., (1989). *La géographie administrative de l'Empire sassanide. Les témoignages sigillographiques* [Res Orientales no. I], Paris, Groupe pour l'Étude de la Civilisation du Moyen-Orient.

- **Huff D., (1978).** « Firuzabad, Qal'a-ye dukhtar », *Iran*, vol. XVI, p. 191-192.
- **Pourshariati P., (2008).** *Decline and fall of the Sasanian Empire. The Sasanian-Parthian Confederacy and the Arab Conquest of Iran*, London–New York, I. B. Tauris.
- **Procopius (1992).** *History of the Wars*, translated by H.B. Dewing, Loeb Classical Library, Harvard University Press.
- **Šahrestānīha-ī Ērānšahr (2002).** *A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History*, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaee.
- **Sebeos, the Armenian history attributed to Sebeos (1999).** Translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- **Trümplemann L., (1984).** Sassanian graves and burial customs, in R. Boucharlat et J.-F. Salles (eds.), *Arabie orientale, Mésopotamie et Iran méridional de l'âge du fer au début de la période islamique (réunion de travail, Lyon, 1982, Maison de l'Orient)*, Recherche sur les civilisations mémoire 37, Editions Recherche sur les Civilisations, Paris, p. 317-29.

هویت شناسی ایرانی در تاریخ

Iranian Identification in History

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز:-

هدف درس: بررسی فرایند شکل گیری موجودیت ایران و هویت ایرانی و فراز و فرودهای آن در دوران اسلامی.

رئوس مطالب:

- هویت و عناصر تشکیل دهنده آن
- مؤلفه های اساسی هویت ایرانی در ایران باستان
- فرایند شکل گیری موجودیت و هویت ایرانی در عصر باستان
- هویت ایرانی پیش از اسلام از عصر مادها تا ساسانیان
- مفهوم ایرانشهر در ایران باستان و تحول آن در ایران دوره اسلامی
- هویت و موجودیت ایرانی در گذار از ایران باستان به دوران اسلامی و نظام امتی
- هویت ایرانی و تشیع

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- اصفهانی، حمزه بن حسن (۱۳۶۷). سنی ملوک الارض و الانبیا، تاریخ پیامبران و شاهان، ترجمه جعفر شعار، تهران، امیر کبیر، چاپ دوم.
- رجایی، فرهنگ (۱۳۷۲). تحول اندیشه سیاسی در شرق باستان، تهران، قومس.
- رستگار فسایی، منصور (۱۳۸۱). فردوسی و هویت شناسی ایرانی، تهران، طرح نو.
- رستم ونندی، تقی (۱۳۸۸). اندیشه ی ایرانشهری در عصر اسلامی، تهران، امیر کبیر.
- رضایی راد، محمد (۱۳۸۹). مبانی اندیشه سیاسی در خرد مزدایی (اندیشه سیاسی در ایران پیش از اسلام)، تهران، نشر طرح نو، چاپ دوم.
- سود آور، ابوالعلا (۱۳۸۴). فره ایزدی در آیین پادشاهی ایران باستان، تهران، نشر نی.

منابع فرعی:

- سنگاری، اسماعیل و علیرضا کرباسی (۱۳۹۴). شکل گیری نخستین بنیاد های جهانی شدن در عصر هخامنشی با رویکردی دینی، مجله پژوهش های تاریخی، دانشگاه اصفهان، سال ۵۱ (دوره جدید: سال ۷)، شماره اول (پیاپی ۲۵)، بهار ۱۳۹۴، صص. ۶۳-۸۴.
- کناوت، ولفگانگ (۲۵۳۵). آرمان شهر یاری ایران باستان از کسنفن تا فردوسی، ترجمه سیف الدین نجم آبادی، تهران، انتشارات اداره کل وزارت فرهنگ هنر.
- اصطخری، ابو اسحاق ابراهیم (۱۳۴۷). مسالک و ممالک، به کوشش ایرج افشار، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- کندی ادی، ساموئیل (۱۳۴۷). آیین شهر یاری در شرق، ترجمه فریدون بدره ای، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- کومن، فرانتس (۱۳۸۰). آیین پر رمز و راز میتراپی، ترجمه و پژوهش هاشم رضی، تهران، بهجت.
- گردیزی، عبدالحی بن ضحاک بن محمود (۱۳۶۳). تاریخ گردیزی (زین الاخبار)، تصحیح عبدالحی حبیبی، تهران، دنیای کتاب.
- مجتبیایی، فتح الله (۱۳۵۲). شهر زیبای افلاطون و شاهی آرمانی در ایران باستان، تهران، انتشارات انجمن فرهنگ ایران باستان.
- اکبرزاده، داریوش و محمد طاووسی (۱۳۸۵). کتیبه های فارسی میانه، تهران، نقش هستی.
- محمودی بختیاری، علیقلی (۱۳۵۷). زمینه های فرهنگ و تمدن ایران، تهران، افست.
- مطهری، مرتضی (۱۳۶۲). خدمات متقابل ایران و اسلام، قم: نشر صدرا.

منابع لاتین:

- **Wiesehöfer J. et Huyse Ph. (ed.), (2006).** *Ērān ud Anērān, Studien zu den Beziehungen zwischen dem Sasanidenreich und der Mittelmeerwelt*, Beiträge des Internationalen Colloquiums in Eutin, 8.-9. Juni 2000, Franz Steiner Verlag, München.
- **Witzel, M., (2002-2003).** "The Home of the Aryans", *Name-ye Iran-e Bāstān*, vol. II, No. 2, pp. 5-59.
- **Yarshater E., (1982-en cours).** « *Encyclopaedia Iranica.* », 15 vols. [A-M] parus à ce jour; les articles sont également disponibles librement sur le site web de cette encyclopédie www.Iranica.com, New York: Columbia University etc.
- **Zaehner, R.C., (1961).** *The Dawn and Twilight of Zoroastrianism*, London.

ایران باستان از دیدگاه مستشرقان

Orientalists' Ideas towards Ancient Iran

تعداد واحد نظری: ۲	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: اختیاری	پیشنیاز:-

هدف درس: بررسی دیدگاه های مستشرقان درباره فرهنگ و تمدن ایران پیش از اسلام.

رئوس مطالب:

- تعریف واژه شرق شناسی
- پیشینه شرق شناسی، انگیزه های شرق شناسی
- دیدگاه های مستشرقان نسبت به ایران پیش از اسلام
- مقایسه دیدگاه های مورخان شرقی و غربی درباره تمدن ایران پیش از اسلام
- منابع مورد استناد ایران شناسان (مدارک یونانی، رومی، چینی، ارمنی ...)
- آثار تمدن ایران پیش از اسلام در ترکیه، مصر، ترکمنستان، پاکستان، تاجیکستان، ارمنستان ...
- دیدگاه های جدید شرق شناسان درباره ایران پیش از اسلام از سده هفدهم میلادی به بعد
- تعامل و تقابل تمدن ایرانی و یونانی در عصر باستان

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- سعید، ادوارد (۱۳۷۷). شرق شناسی، ترجمه عبدالرحیم گواهی، تهران: دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- بدوی، عبدالرحمن (۱۳۶۴). فرهنگ کامل خاورشناسان، ترجمه خاگرد، تهران، نشر علمی و فرهنگی.
- بدوی، عبدالرحمن (۱۳۷۷). موسوعه المستشرقین، ترجمه صالح طباطبایی، تهران، نشر روزنه.
- رستگار فسایی، منصور (۱۳۸۱). فردوسی و هویت شناسی ایرانی، تهران، طرح نو.
- رستم وندی، تقی (۱۳۸۸). اندیشه ی ایرانشهری در عصر اسلامی، تهران، امیر کبیر.

- مجتبابی، فتح الله (۱۳۵۲). شهر زیبای افلاطون و شاهی آرمانی در ایران باستان، تهران، انتشارات انجمن فرهنگ ایران باستان.

منابع فرعی:

- محمودی بختیاری، علیقلی (۱۳۵۷). زمینه های فرهنگ و تمدن ایران، تهران، افست.
- واسیلی ولادیمیرویچ (۱۳۵۱). خاورشناسی در روسیه و اروپا، ترجمه حمزه سردادور، تهران، نشر ابن سینا.
- همتی گلیمان، عبدالله (۱۳۸۶). تاریخچه شرق شناسی (کاوشی در مسیر مطالعات اسلامی در غرب)، مشهد، انتشارات جهاد دانشگاهی.
- هونکه، زگرید (۱۳۸۶). فرهنگ اسلام در اروپا، ترجمه مرتضی رهبانی، تهران، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- یرمان، فوک (۲۰۰۱). تاریخ حرکه الاستشراق، الدراسات العربیه و الاسلامیه فی اروپا حتی بدایه القرن العشرين، لیبیا، بنغازی، دارالکتب الوطنیه.
- حدیدی، جواد (۱۳۷۵). اسلام از نظر ولتر، تهران، مرکز نشر دانشگاهی.
- رجایی، فرهنگ (۱۳۷۲). تحول اندیشه سیاسی در شرق باستان، تهران، قومس.

منابع لاتین:

- **Said Edward w. (1971).** *Orientalism*, London.
- **Vincent L., (1975).** *Le mariage dans les civilisations anciennes*, Paris.
- **Whitcomb D.S., (1985).** *Before the Roses and Nightingales: Excavations at Qasr-I Abu Nasr, Old Shiraz*, New York : The Metropolitan Museum of Art.
- **Wiesehöfer J. et Huyse Ph. (ed.), (2006).** *Ērān ud Anērān, Studien zu den Beziehungen zwischen dem Sasanidenreich und der Mittelmeerwelt*, Beiträge des Internationalen Colloquiums in Eutin, 8.-9. Juni 2000, Franz Steiner Verlag, München.
- **Winlock H.E., Hauser W. and J.M. Upton, (1934).** « The Persian Expedition 1933-1934 », *The Metropolitan Museum of Art Bulletin*, Vol. 29, No. 12, Part 2: The Persian Expedition 1933-1934. (Dec. 1934), p. 3-22.
- **Wynen M., (1972-1974).** « Excavations in Iran, 1967-1972: Bishapur », *Persica*, vol. VI: 54-55.

- Yarshater E., (1982-en cours). « *Encyclopaedia Iranica.* », 15 vols. [A-M] parus à ce jour; les articles sont également disponibles librement sur le site web de cette encyclopédie www.Iranica.com, New York: Columbia University etc.

مکاتب تاریخ نگاری

Schools of Historiography

تعداد واحد نظری	تعداد واحد عملی:-
نوع درس: مشترک-اصلی	پیشنیاز:-

هدف درس: تحلیل و تبیین مکاتب و سنت‌های تاریخ‌نگاری در تمدن ایران و اسلام.

رئوس مطالب:

- پیشینه تاریخ‌نگاری، نظریه‌ها در زمینه انواع تاریخ، قانونمندی‌های تاریخی و ارزش و اعتبار تاریخ
- زمینه‌ها و عوامل پیدایش و رشد تاریخ‌نگاری در تمدن ایران و اسلام و جایگاه آن در میان علوم اسلامی
- مکتب‌های اولیه تاریخ‌نگاری ایرانیان باستان و ایرانیان مسلمانان
- انواع تاریخ‌نگاری مسلمانان: سیره، فتوح، مقتل، نسب، طبقات، مالیه‌نگاری، سلسله‌ای و جهان
- ادوار نگارش تاریخی در جهان اسلام و تحوّل آن: عثمانی، هند و ایران و جایگاه آن در تمدن اسلامی
- آموزه‌های ایرانی و اسلامی و نظریه‌های نوین در زمینه تاریخ‌نگاری مطلوب
- مکاتب نوین تاریخ‌نگاری ایرانی-اسلامی
- پیشینه نقد متون (کارل لاکمان و نقد متون جدید)

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- ابن خلدون (۱۳۳۷). مقدمه، ترجمه پروین گنابادی، ج ۲، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- آژند، یعقوب (۱۳۶۱). تاریخ‌نگاری در اسلام، ترجمه یعقوب آژند، تهران، نشر گستره.
- آیین‌وند، صادق (۱۳۷۷). علم تاریخ در گستره‌ی تمدن اسلامی، ج ۱، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

منابع فرعی:

- جعفری، یعقوب (۱۳۶۶). بینش تاریخی قرآن، قم، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- حضرتی، حسن و دیگران (۱۳۸۲). دانش تاریخ و تاریخ‌نگاری اسلامی، قم، بوستان کتاب.
- خضر، عبدالعلیم عبدالرحمن (۱۳۸۹). مسلمانان و نگارش تاریخ پژوهشی در تاریخ‌نگاری اسلامی، ترجمه صادق عبادی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاه (سمت) و مرکز تحقیق و توسعه علوم انسانی.
- زرین کوب، عبدالحسین (۱۳۶۲). تاریخ در ترازو، تهران، انتشارات امیر کبیر.
- سجادی، سید صادق (۱۳۷۵). تاریخ‌نگاری در اسلام، تهران، انتشارات سمت.
- سزگین، فواد. (۱۳۶۶). کتابخانه‌ها و مجموعه‌های نسخ خطی عربی در جهان، ترجمه چنگیز پهلوان، تهران، معارف.
- شاکر، مصطفی (۱۹۷۸). التاريخ العربی و المورخون، بیروت، دارالعلم المالین.
- الدوری، عبدالعزیز و هادی، عالم زاده (۱۳۶۲). علم التاريخ عند العرب، بیروت، دارالمشرق.
- روزنتال، فرانتس (۱۳۶۵). تاریخ تاریخ‌نگاری در اسلام، ترجمه اسدالله آزاد، مشهد، آستان قدس، مؤسسه چاپ و انتشارات.
- ناجی، محمدرضا و دیگران (۱۳۸۹). تاریخ و تاریخ‌نگاری، مترجمان شهناز رازیپوش و محمدتقی زاده مطلق و سپیده معتمدی، تهران، نشر علم.
- نورائی، مرتضی و شعرباغچی‌زاده، مهناز (۱۳۹۰). تاریخ‌نگاری محلی و خط نویسی در مصر دوره اسلامی، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.

منابع لاتین:

- Clark E.A. (2009). *History, Theory, Text: Historians and the Linguistic Turn*.
- Chisholm R.B., Howard D.M.: *Interpreting the Historical Books: An Exegetical Handbook*.
- Miller S. (2008). *Trust in Texts: A Different History of Rhetoric*.
- Nelson R.D. (2011). *The Historical Books: Interpreting Biblical Texts Series*, I.B.Tauris.

تاریخ تحولات ایران باستان History of Evolutions in Ancient Iran

تعداد واحد: ۲ نظری	تعداد واحد عملی: -
نوع درس: تخصصی - اصلی	پیشنیاز: -

هدف درس: بررسی و تحلیل تاریخ تحولات اجتماعی، سیاسی، اقتصادی و فرهنگی در ایران باستان

رئوس مطالب:

- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی هخامنشیان
- بررسی عصر گذار از حکومت فدرالی هخامنشی به عصر یونانی مآبی
- هلنیسم (یونانی مآبی) در ایران و بررسی تغییرات ساختار اجتماعی و سیاسی در گستره فلات ایران
- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی اشکانیان
- تاریخ تحولات سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی ساسانیان
- تأثیر نهاد دینی زردشتی بر مناسبات سیاسی و اجتماعی عصر ساسانی

روش ارزیابی:

ارزشیابی مستمر	میان ترم	آزمون نهایی	پروژه
+	-	+	+

منابع اصلی:

- تاریخ ایران کمبریج (۱۳۷۶). جلد ۳، ترجمه حسن انوشه، نشر امیرکبیر، تهران.
- دینوری (۱۳۶۴). اخبار الطوال، ترجمه محمود مهدوی دامغانی، تهران، نشر نی.
- طبری (۱۳۶۲). تاریخ طبری یا تاریخ الرسل والملوک، ترجمه ابوالقاسم پاینده، ۴ جلد، نشر اساطیر، تهران.
- کتیبه های بر جای مانده از عصر هخامنشی به صورت بررسی میدانی در محوطه ها.

- کتیبه های بر جای مانده از عصر ساسانی به صورت بررسی میدانی در محوطه‌ها.
- فره وشی، بهرام (۱۳۵۴). کارنامه اردشیر بابکان، نشر دانشگاه تهران.

منابع فرعی:

- مسعودی (۱۳۷۰). مروج الذهب و معادن الجواهر، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- مسعودی (۱۳۶۸). التنبيه والاشراف، ترجمه ابوالقاسم پاینده، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- گسنوفون (۱۳۸۰). آناباسیس، ترجمه احمد بیرشک، نشر کتابسرا، تهران.
- پروکوپيوس (۱۳۸۴). جنگ های ایران و روم، ترجمه محمد سعیدی، انتشارات علمی و فرهنگی، تهران.
- استرابو (۱۳۸۰). جغرافیا، ترجمه همایون صنعتی زاده، انتشارات موقوفات ایرج افشار، تهران.

منابع لاتین:

- **Šahrestānīhā-ī Ērānšahr (2002)**. A Middle Persian Text on Late Antique Geography, Epic and History, Costa Mesa, translated by Touraj Daryaee.
- **Sebeos, The Armenian history attributed to Sebeos (1999)**. translated by R. W. Thomson with historical commentary by J. Howard-Johnston and assistance from T. Greenwood, Liverpool University Press, Liverpool.
- **Briant P. (1990)**. « The Seleucid Kingdom, the Achaemenid Empire and the History of the Near East in the First Millennium BC », *Religion and Religious Practices in the Seleucid Kingdom*, Aarhus, 1990, p. 40-65.
- **Dio Cassius (1969)**. *Dio's Roman History*, translated by E. Cary, Loeb Classical, Cambridge University Press.